

Schetsen uit het Echter land

door A. F. VAN BEURDEN.

V.

DE BOLLEBERG.

De sage zegt, dat Pepijn telken jare van de abdij Susteren naar St. Odiliënberg trok om daar bij den H. Wiro te gaan biechten. Hij volgde dan den weg over de Slek naar de Pepinusbrug achter Lilbosch om en trok over de brug links af naar den Dielgaard en zoo verder naar Bergh.

Maar lang vóór dien tijd was de streek al bewoond. Toen was het al zelfs zoover gekomen, dat men zijn vestiging in die karig bewoonde streek al moest versterken en afsluiten, niet alleen voor de wilde dieren, maar ook voor menschelijke vijanden, dus om zich voor overval te bewaren.

Bij langjarige en menigvuldige tochten door het Echterbosch en de gemeente Echt, leert men zoo langzamerhand alle bijzonderheden en merkwaardigheden kennen; ook krijgt men een inzicht in het volstrekt niet rijkelijk leven van het volk. Men ziet in welke korte kringen het leven daar draait en hoe men in die enge omgeving soms nog niet in vrede met elkander kan leven maar met kleingeestige middelen elkan- der bestrijdt. Hoe een proces over een vóór g. ond, ongerecht ingenomen, aanleiding geeft tot haat en nijd gedurende halve leeftijden en opvolgende geslachten. Men komt er ook achter door informatie of door eigen opmerken, waar sporen van vroegere bewoners in den bodem aanwezig zijn uit langverleden tijden.

Zoo had ik al terloops gehoord — 't is jaren geleden — dat er bij de hoeve den Dielgaarde een vreemde hoogte lag met droge grachten omgeven. Men had er al eens potjes uitgegraven. Een had ik er gezien, het was een kannetje met twee oortjes, hard grijs gebakken, geribd, iets uit den rumoerigen 16e eeuw- schen soldatentijd of iets vroeger. Ik ging dus aan een middeleeuwsch verdedigingswerkje denken, maar 't viel mij toch wel op, dat het zoo kort aan het moeras lag. Ik besloot, toen ik in de buurt moest zijn, zelf te gaan zien en de ligging op te nemen, in verband met de omgeving.

De Bolleberg, zoo heet het fort, is niet gemakkelijk te vinden. Bij de Pepinusbrug draait men links af tot men ongeveer aan de hoeven op den Dielgaard komt, slaat dan links af den weg het Broek in, dan vindt men rechts de oude versterking Bolleberg.

De plaats heet Bolleberg, waarom weet men niet, en is met boomen, hak- hout en kreupelhout begroeid. Het is een hoogte, waarop een thans verwoest gebouw gelegen heeft, omringd door een breede nu droge gracht. Het grachten- vierkant heeft buiten ongeveer 30 me- ter zijden. Tot deze versterking voert een door grachten van zes meter in- gesloten, 12 meter breede en 210 meter lange opgeworpen dijk.

Thans is de grond daar geheel droog geworden, omdat door het midden

van het Broek de diepe vlotbeek 't overtollige water weggevoerd heeft en dit ook aan de zijden heeft doen verdwijnen. Aldus ligt nu alles hoog en droog. Maar vroeger was de sterkte slechts alleen over dien dijk toegank- lijk, dus van eene zijde.

Nu zou men zeggen, dat dit een fort was waarheen de Dielgaarders vlucht- ten met hun vee, als de stroopende soldaten hun overlast deden, maar daarvoor is 't te klein. Er was alleen plaats voor een gebouw.

Er is reeds vroeger, geheel onoor- deelkundig gegraven. De fundamen- ten van het gebouw zijn van mergel en blauwen steen en liggen 1½ meter diep. Ook worden er kleine hoefijzers uit den Spaanschen tijd in gevonden, ook een eiken paal van een meter lang, van onder 50 centimeter aangespitst. Ook potten werden er uit gehaald en geheel gave tanden, langer dan twee vingers dikte. Overal lagen scherven. Maar het vreemdste was, dat zij ook verschillen- de aaneenpassende hardgebakken vier- kante buizen vonden, die blijkbaar van een Romeinsche warmtegeleiding of hy- pocaustum kwamen met verschillen- de zeer zware leien der dakbedekking. Door het vinden van allerlei voorwer- pen, tot verschillende tijdperken behoo- rende, werden wij volstrekt niet wij- zer en weten op het oogenblik nog niet wat de Bolleberg eigenlijk geweest is. Natuurlijk is hij in de volksverhalen de woonplaats van de auvermenkes of ka- bouters en spookt het er in stormach- tige nachten. Men ziet er soms vreemde lichtjes dwalen en zoo meer.